

## Література

1. Зязюн І.А. Естетичний досвід особи. Формування і сфери вияву. Київ: Вища школа, 1970. 172 с.
2. Мозгальова Н.Г. Методологічні засади формування художньо-виконавської самоєфективності майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії. *Наукові перспективи*. 10(28)2022. С.324-335.
3. Барановська, І.Г., Мозгальова Н.Г. (2019). Поліхудожня освіта майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: проблеми і перспективи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти. Вип. 26. С. 9-15.
4. Мозгальова Н., Новосадова А., Лученко О., Соколова О. Вивчення жанрово-ритмічних особливостей музичних композицій у професійній підготовці майбутнього викладача хореографії. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*. Том 29. 2023. Т. 29. С. 63-68
5. Мозгальова Н.Г., Сушицький М.І., Новосадова А.А. Специфіка підготовки вчителів музичного мистецтва і хореографії до жанрово-стильового аналізу. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*. Том 28. 2022. С.64

**Фурманський А.,** м. Вінниця,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавр

## РОЛЬ МУЗИКИ У РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ

**Постановка проблеми.** Комунікативна культура особистості є тим поняттям, яке викликає сьогодні значний інтерес широкої аудиторії – людей різних професій, науковців, діячів культури, працівників освіти. І це не випадково. Адже в умовах демократичних змін у суспільстві питання

взаємовідносин між людьми набувають пріоритетного характеру. Перед кожною людиною висуваються вимоги, спрямовані на утвердження моральних цінностей, естетичних орієнтацій, правових норм. Усе це знаходить своє вираження у процесі спілкування між членами суспільства, обміну почуттями, думками тощо. Також важливо розвивати комунікативну культуру учнів, починаючи зі шкільного віку.

**Аналіз наукових публікацій.** Незважаючи на те, що поняття комунікативної культури знаходиться в процесі формування, у сучасних науково-педагогічних дослідженнях існують різноманітні підходи до його трактовки: методологічний; свідоглядний; психологічний; психолого-педагогічний та ін. Проблема формування комунікативної культури особистості простежується у працях Н.Бабич, І.Білодід, І.Голуб, М.Васильєвої, І.Комарової, Г.Костюка, Л.Мацько, А.Мудрика, Л.Паламар, М.Пентилюк, Г.Сагач, О.Семеног, В.Тернопільської та ін.

**Мета роботи** – визначити значення музичного мистецтва у розвитку комунікативної культури школярів.

**Виклад основного матеріалу.** Зазначимо, що комунікативна культура особистості може формуватися під впливом соціальних, психологічних, культурологічних та педагогічних умов, в яких відбувається її зростання, соціалізація, набуття необхідного комунікативного досвіду. Загалом комунікабельність риса особистості, здатність її до спілкування з іншими людьми, товариськість. Комунікабельність не є природженою, вона формується в процесі життя й діяльності людини в соціальній групі.

Спілкування є процесом взаємозв'язку і взаємодії суспільних суб'єктів (класів, груп, особистостей), у якому відбувається обмін діяльністю, інформацією, досвідом, здібностями, уміннями і навичками, а також результатами діяльності. Це є одна з необхідних і загальних умов формування і розвитку як суспільства в цілому, так і окремої особистості. Саме тому важливо приділяти увагу формуванню комунікативної культури учнів.

Науковці вважають, що реальними посередниками усіх форм спілкування є не лише результати духовної діяльності – ідеї, цінності, ідеали, почуття і

настрої, а й матеріальні речі – засоби людської праці, об'єкти, які втілюють у собі соціальні цінності і людський досвід. У процесі спілкування передається і засвоюється соціальний досвід, відбувається зміна структури і сутності взаємодіючих суб'єктів, формуються історично конкретні типи особистостей і вся різноманітність людської індивідуальності, відбувається соціалізація особистості. Тому одним із засобів розвитку комунікативної культури є мистецтво загалом і музичне мистецтво, зокрема.

Комунікативна культура особистості є об'єктивною умовою становлення і розвитку суспільних відносин, зокрема моральних, політичних, релігійних форм і способів взаємодії між людьми. Водночас, комунікативна культура належить до тих явищ, які засвідчують про здатність людини до саморозвитку та самореалізації. Спираючись на розвинені власні сили і можливості, особистість може забезпечувати посилення комунікативних дій і тим самим спрямовувати їх не лише на зовнішні, а й внутрішні потреби, пов'язані з самовідчуттям, пізнанням тощо.

Отже, в процесі вивчення музичного мистецтва можна використовувати чимало різних форм і методів для розвитку комунікативної культури учнів. Наведемо декілька методів, які є ефективними для розвитку комунікативної культури.

Наприклад, можна пропонувати учням після прослуховування того чи іншого музичного твору скласти метафоричні вислови про окремий художній твір або цілісний художній світогляд митців. У такий спосіб формуються уміння і навички спілкування й виразного мовлення.

Отже, розвиток в учнів уміння оформити в метафоричному висловлюванні своє особистісне бачення художньої форми та ідейного змісту музичного твору або загальне суб'єктивне ставлення до мистецького доробку певного композитора створює сприятливі умови для їх творчого самовиявлення та увиразнення комунікативної складової їх художньо-педагогічної культури. Продуктивна організація цієї форми роботи передбачає ознайомлення студентів з механізмом конструювання метафори як образної аналогії, що виникає

внаслідок перенесення значення одного предмету на інший на основі їх непрямого порівняння [1].

Науковець К. Васильковська наголошує, що творчий аспект акту метафоризації полягає у виявленні-створенні спільних ознак в об'єктах, що порівнюються, при пошуку визначення одного поняття або явища за допомогою іншого. Таким чином, в цьому порівнянні виокремлюються три елементи: те, що порівнюється – «предмет»; те, з чим порівнюється – «образ»; те, що є підґрунтям для порівняння – «ознака» [1].

При створенні метафори в якості провідного фактору виступає особистість її автора, оскільки процес метафоризації включає в себе мотив вибору ним того чи іншого вислову в залежності від власного задуму, на який впливає певна предметна область, асоціативний комплекс знань та особистісних уявлень суб'єкта, а також його «мовне чуття» як усвідомлення асоціативного ореолу значення та звучання. Відповідно, процедура складання метафори передбачає зосередження учня на характерних особливостях предмету, актуалізацію пов'язаних з ними асоціативних уявлень, виокремлення найбільш яскравих відповідностей між ними з подальшим образним оформленням характеристики стимулу. Так, наприклад, музику французьких клавесиністів можливо уподібнити «мерехтливому мереживу», в «Пассіонах» Й.Баха «підвестись у височінь їх готичності», «поплакати сльозами утрат та недосяжних мрій» з Прелюдією № 4 Ф.Шопена, «захопитись грою пристрасті зі смертю» в опері «Кармен» Ж.Бізе, «зануритись у міфологічний космос» музичних драм Р.Вагнера тощо [1].

Доцільним є використання ігрової форми проведення занять. Так, наприклад, гра «Первісний оркестр» дозволяє учням зануритись в атмосферу архаїчного музикування, головним засобом художньої виразності якого був ритм. Сутність гри полягає у поступовому вступі кожного учасника з певною ритмічною фігурою, яка відтворюється шляхом відбивання її олівцем по парті, плесканням в долоні, навіть, тупотінням (звісно, в межах розумного). Доповнення цієї ритмічної основи стають знову ж таки емоційні вигуки та різноманітні сонористичні прийоми. Головною вимогою є органічне вплетення

нових ритмів у попередню музичну тканину та їх логічний розвиток у подальшому музикуванні. У такий спосіб виникає оригінальний «музичний твір», справжня художня якість якого зумовлюється уважністю, ансамблевою злагодженістю та естетичним смаком всіх учасників імпровізованого оркестру.

Можна використати гру «Групова картина», в якій художня тканина музичного твору стає імпульсом для уявної образотворчої діяльності. Усі учні сідають в коло. Один з них тримає в руках чистий аркуш паперу і намагається уявити намальовану на ньому картину, зміст якої відповідає обраній музиці. Гравець починає детально описувати картину, а решта намагається «побачити» на аркуші те, про що він розповідає. Потім аркуш передається наступному учасникові, який продовжує створення уявної картини, доповнюючи вже написане новими деталями, але в тому ж емоційно-образному та стильовому ключі. Викладач мусить попередити студентів, про те, що це має бути саме картина, а не сюжет, який розвивається. Описи потребують достатньої кількості подробиць для чіткого встановлення просторового розташування деталей. Про закінчення гри сповіщає учасник, який відчує художню завершеність «полотна». Проте кожен гравець має так розрахувати свій внесок в колективне зображення, щоб аркуш здійснив повне коло.

Звісно, що для розвитку комунікативної культури учнів у процесі вивчення музичного мистецтва, майбутніх учителів музичного мистецтва потрібно готувати [2], [3], [4], використовуючи відповідні методи.

**Висновки.** Отже, пропоновані ігри мають забезпечити актуалізацію предметних, життєвих та, що найголовніше, художніх асоціацій учнів, кристалізацію у них суб'єктивної символіки канонічних зразків художньої творчості, що формує якісно новий рівень розуміння і відчуття ними мистецтва та культурно-історичних особливостей його розвитку. Крім того, творче саморозкриття учнів, яке відбувається в ігровій діяльності, сприяє поглибленню емоційних контактів між ними, а також постає джерелом важливої інформації для вчителя щодо їх індивідуально-особистісних якостей. Таким чином, процесі вивчення музичного мистецтва можна використовувати чимало різних форм і методів для розвитку комунікативної культури учнів.

## Література

- 1.Васильковська К. М. Формування художнього світогляду майбутнього вчителя музики в процесі вивчення музично-історичних дисциплін: авторф. ... дис. канд. пед.. наук. Київ. 2006. 18 с.
- 2.Мозгальова Н.Г. Теоретико-методичні засади інструментальної підготовки вчителя музики: монографія;. Вінниця: Меркьюрі Поділля. 2011. 486 с.
- 3.Фрицюк В. А., Фрицюк В. М. Розвиток креативності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вивчення «Методики викладання фахових дисциплін». *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. праць.* Випуск 58 / Редкол.: В. І. Шахов (голова) та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2019. С. 146-150.
- 4.Фрицюк В. А., Фрицюк В. М. Мотивація професійного саморозвитку майбутніх педагогів-музикантів у творчому освітньому середовищі університету. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. пр. Випуск 53 / редкол. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2019. С. 222-227.

**Чинюк А.**, м. Вінниця

здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

## МЕДІАОСВІТА ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА ХОРЕОГРАФІЇ

**Постановка проблеми.** У сучасному українському суспільстві цифрові технології розвиваються стрімкими темпами. Сьогодні, відкриваючи будь-який новинний портал чи пошукову систему, можна без будь-яких проблем та перешкод не лише швидко отримати інформацію, а й поділитися нею із друзями або знайомими через соціальні мережі. Та попри всі ці технологічні блага, значна кількість людей не вміє ними правильно користуватися.